

تبیین عوامل مؤثر بر مشارکت ورزشی دانشجویان با تاکید بر سرمایه های اجتماعی و فرهنگی ورزش محور

مجله علمی پژوهش در علوم انسانی و مطالعات اجتماعی (سال چهارم)
شماره ۱۱ / بهار ۱۳۹۷ / ص ۳۷۵-۳۸۵

فاطمه کاردان^۱، محسن نیازی^۲، الهام شفائی مقدم^۳، محمد رضائی علوی^۴

^۱ کارشناس ارشد رفتار حرکتی، گروه تربیت بدنی، دانشگاه کاشان، ایران

^۲ استاد، گروه جامعه شناسی، دانشگاه کاشان، ایران

^۳ دانشجوی دکترا، دانشگاه کاشان، ایران

^۴ کارشناس ارشد مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی، دانشگاه کاشان، ایران

نویسنده مسئول:

فاطمه کاردان

چکیده

هدف: امروزه ورزش به عنوان پدیده‌ای اجتماعی کانون توجه جامعه‌شناسان قرار گرفته است. با توجه به نقش و کارکردهای اجتماعی ورزش، مشارکت شهروندان و به ویژه جوانان از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد. بر این مبنا، این پژوهش با هدف تبیین عوامل مؤثر بر مشارکت دانشجویان در ورزش با تاکید بر سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی ورزش محور انجام گرفته است.

روش: این تحقیق از نوع مطالعه پیمایشی بوده و داده‌های تحقیق با استفاده از تکنیک پرسشنامه جمع‌آوری گردیده و اعتبار و روایی متغیرهای تحقیق با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ مورد تأیید قرار گرفته است. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان دانشگاه کاشان در سال تحصیلی ۱۳۹۵ می‌باشد که با استفاده از فرمول نمونه‌گیری کوکران تعداد ۳۸۵ نفر به عنوان حجم نمونه تعیین گردیده‌اند.

نتیجه: نتایج تحقیق وجود همبستگی مثبت و معنی‌دار بین هر یک از متغیرهای سرمایه اجتماعی و فرهنگی ورزش محور، گرایش به ورزش، نگرش به فایده‌مندی ورزش، میزان آگاهی نسبت به فعالیت‌های ورزشی و دسترسی به امکانات ورزشی با میزان مشارکت به ترتیب برابر با $(I=0.373, 0.354, 0.359, 0.154, 0.353, 0.102)$ مورد تأیید قرار داده است. بر اساس مدل تحلیل مسیر و مقادیر شاخص‌های برازش آن ۲۵ درصد از واریانس مشارکت ورزشی دانشجویان با استفاده از واریانس‌های ترکیب خطی متغیرهای مستقل فوق قابل تبیین می‌باشد.

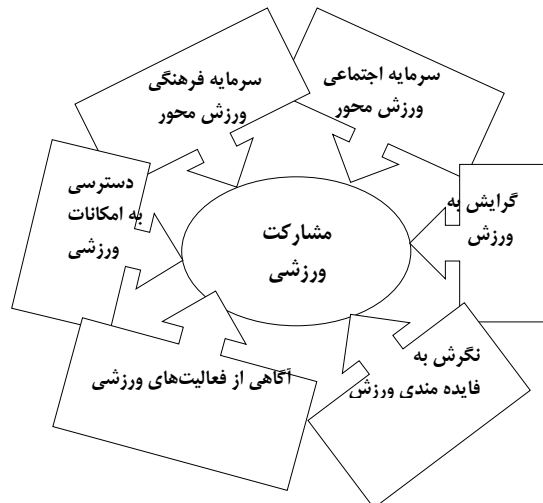
واژگان کلیدی: مشارکت ورزشی، سرمایه اجتماعی ورزش محور، گرایش به ورزش، سرمایه فرهنگی ورزش محور، امکانات ورزشی.

مقدمه

ورزش و تربیت بدنی از جمله مسائلی است که با توجه به کارکردها و پیامدهایی که به همراه دارد؛ مورد توجه دانشمندان بیشتر علوم است. ورزش علاوه بر اینکه فی نفسه، یکی از بهترین راه‌های تخلیه هیجانات و حفظ سلامتی است با ابعاد متنوع و اصولاً مقوله‌ای است که با فرهنگ، اقتصاد، اجتماع، بهداشت و مقوله‌هایی از این دست، به گونه‌ای مستقیم ارتباط دارد [1]. ورزش به عنوان یک پدیده فرهنگی اجتماعی عرصه‌ی ظهور رفتارها، نگرش‌ها و بازنمایی زندگی امروزی شده است [2]. در واقع ورزش بازتاب دهنده روابط اجتماعی جامعه است. گرایش فزاینده به ورزش باعث پیدایش مسائل و موضوعاتی شده است که ماهیت اجتماعی دارند. از آنجا که نیازهای حقیقی مردم، در واقع، از شرایط اجتماعی و اقتصادی سرچشمه میگیرد، این امر به ویژه در پی دگرگونیهای ناشی از رهیافتهای تغییر اجتماعی، عوامل انتقال فرهنگی، پیشرفت شگفت‌انگیز فناوری و تکامل شیوه‌های اطلاع‌رسانی نمایان‌تر است [3]. همچنین از طریق ورزش می‌توان درباره سطح پیشرفت اجتماعی و اقتصادی یک جامعه قضاوت کرد. زیرا پیشرفت و توسعه‌ی ورزش به عوامل اجتماعی- فرهنگی حاکم بر جامعه وابسته است [4]. پوتنام (Putnam) مشهورترین نظریه‌پرداز سرمایه اجتماعی معتقد است که بیشتر ورزشها با توجه به ماهیتشان فعالیتی ارتباطی محسوب شده و مشارکت در ورزش شامل شرکت آگاهانه افراد به صورت مشارکت کننده و تماشاچی می‌شود که با هم ارتباط متقابل دارند و در اثر این روابط متقابل پادشاهای اجتماعی میان آنها مبادله میشود [5]. گائوتری (Gaotri) معتقد است در قالب فرایند اجتماعی کردن و درونی کردن، باید ارزشها و ایده‌های مربوط به مشارکت را به طور عمیق درونی و نهادی نمود. از نظر وی، علل عدم مشارکت عبارت از بی‌سوادی و فقدان اطلاعات، موانع زبانی و فرهنگی، بدبینی فرد در خصوص کارایی مشارکت، کمبود وقت و ... می‌باشد [6]. مرور تحقیقات نشان می‌دهد عوامل بسیاری در تعیین سطح فعالیت بدنی و میزان مشارکت در آن نقش دارند. از جمله این عوامل می‌توان به حمایت اجتماعی اشاره کرد که در حال حاضر، در زمینه ورزش و فعالیت بدنی، گرایش پژوهشی رو به افزایشی برای تعیین نقش این عامل وجود دارد [7]. منظور از حمایت‌های اجتماعی در ورزش والدین یا دوستان، هر گونه رفتار آنها که باعث ترغیب، انجام و ادامه فعالیت جسمانی در فرد می‌گردد، می‌باشد [8].

مفهوم سرمایه اجتماعی یکی از مفاهیمی است که امروزه مورد توجه علمی نظیر جامعه‌شناسی، مدیریت، علوم سیاسی، علوم تربیتی، علوم ورزشی و اقتصاد قرار گرفته است (۲۰۰۴) در گذشته تاکید اصلی بر سرمایه مادی و فیزیکی بوده است. گروهی از اندیشمندان با استناد به اینکه سرمایه اجتماعی به مثابه یک متغیر پیش بینی کننده، می‌تواند عملکرد افراد را در زمینه دستیابی به اهداف متفاوت تقویت کند. لین (۲۰۰۷). معتقدند که سرمایه اجتماعی، عاملی موثر در زمینه بهبود سبک زندگی سلامت محور، به حساب می‌آید [9]. در واقع سرمایه اجتماعی یک منبع اجتماعی است که در روابط میان افراد یافت می‌شود و ظرفیتی را برای منافع چند سویه و یا اهداف مشترک میان آنان ایجاد میکند. [10] بسیاری از سیاست‌گذاران و توسعه دهندگان فعالیتهای فیزیکی که نقش مثبتی برای سرمایه اجتماعی در افزایش فعالیتهای ورزشی قائلند، معتقدند توجه به عوامل محیطی- اجتماعی گام اساسی در تحقیقات در زمینه فعالیتهای ورزشی است. از نظر آنها جوامعی با سرمایه اجتماعی و فرهنگی بالا در موقعیت بهتری برای تقویت هنجارهای مثبت اجتماعی به منظور انجام فعالیتهای ورزشی قرار دارند به طور مثال مک نیل و همکاران (2006)، هنجارهای اجتماعی و امنیت را به عنوان یکی از ابعاد کلیدی پیشنهاد کرده‌اند که می‌تواند در مشارکت فعالیت ورزشی تأثیرگذار باشد [11]. علاوه بر این، از نظر بورديو، موقعیت افراد با توجه به دسترسی آنها به سرمایه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی تعیین می‌شود. در نگاه وی، سرمایه اجتماعی وابسته به سرمایه اقتصادی است و وجود و سودمندی سرمایه اجتماعی در افزایش سرمایه اقتصادی است [12]. در این مطالعه از نظریات مربوط به گرایش از جمله نظریه فیش باین-آیزن که در تبیین رفتار به نقش گرایش پرداخته است استفاده گردیده است. بر اساس این رویکرد، گرایش به سوی رفتار مورد نظر یک متغیر فردی و شخصی است که طی آن فرد برای دست زدن به یک رفتار، آن را با نظر خود سنجیده و خوب یا بد بودن رفتار را ارزیابی می‌کند. [13] بر این اساس، می‌توان گفت افراد در کنش متقابل با دیگران، می‌توانند ورزش را به عنوان یک مؤلفه مهم برای حفظ سلامتی و تناسب اندام فراگیرند و سبک زندگی خود را بر اساس آن برگزینند، لیکن جهت‌گزینی این نوع سبک زندگی لازم است فرصتهایی در اختیار افراد باشد. فرصتهایی که می‌تواند بر اساس دیدگاه بورديو (۱۹۹۸ ص ۲۴)، سرمایه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی را در راستای انتخاب این نوع سبک زندگی در فرد ایجاد کند. از نظر بورديو، مهم‌ترین عامل‌هایی که می‌توانند نحوه توزیع رفتارهای ورزشی در میان اقشار متفاوت جامعه را توضیح دهند عبارت از: ۱. سرمایه اقتصادی شامل: درآمد پولی، سایر منابع مالی، دارایی‌ها و حقوق مالی و دسترسی به امکانات و تجهیزات؛ ۲. سرمایه فرهنگی شامل: گرایشات و عادات دیرپایی که طی فرایند جامعه‌پذیری حاصل می‌شوند و هدف‌های فرهنگی ارزشمندی نظیر قابلیت‌های تحصیلی و مهارتی را به دنبال دارد و ۳. وقت آزاد می‌باشد [۱۴]. با توجه به دیدگاه بورديو سه مفهوم سرمایه اجتماعی ورزش محور، سرمایه اقتصادی ورزش محور و همچنین، سرمایه فرهنگی ورزش محور مطرح می‌گردد. سرمایه اجتماعی ورزش محور با چارچوب‌های اجتماعی در فرد و همچنین، در خانواده، دوستان و همکاران همراه است که علاقه و اشتیاق، فرد را برای گرایش و مشارکت در ورزش برانگیخته می‌سازد. این نوع از سرمایه به مؤلفه‌هایی در زندگی

فرد اشاره دارند که مشوق او در انتخاب سبک زندگی ورزش محور هستند. سرمایه فرهنگی ورزش محور به چارچوب‌های فرهنگی‌ای اشاره دارد که از راه وسایل ارتباط جمعی (از قبیل ماهواره، اینترنت، تلویزیون و...)، علاقه و اشتیاق را در فرد برای گرایش به ورزش برانگیخته ساخته و مشارکت او را در ورزش افزایش می‌دهند. [۱۵] از دیدگاه مور و جونز (۲۰۱۲) تحقیقات کنونی درباره‌ی سرمایه اجتماعی و فعالیت یا عدم فعالیت فیزیکی عمدتاً بر اساس مقیاس‌های اعتماد و مشارکت اجتماعی بوده است. اعتماد اجتماعی به عنوان مفهومی مرتبط با مقوله‌ی مکانیسم‌های روانی اجتماعی شناسایی شده است. مشارکت اجتماعی نیز به عنوان جنبه‌ای ساختاری و رفتاری از سرمایه‌ی اجتماعی شناسایی شده که گسترش شبکه‌ی اجتماعی شخص و احساس انسجام اجتماعی را تسهیل می‌کند. از نظر سیپیل (۲۰۰۶) در بررسی علل مشارکت ورزشی در گام اول روابط اجتماعی به عنوان سرمایه‌ی اجتماعی اطلاعات لازم را برای افراد درگیر فراهم می‌کند. سپس عضویت سازمانی منجر به کسب دانش بیش‌تر توسط اعضا و توسعه‌ی تعهدات قوی‌تر نسبت به مسایل اجتماعی و سیاسی می‌شود [۱۶]. با توجه به مباحث فوق، مدل اولیه تحقیق به شرح ذیل ارائه گردیده است:

نمودار شماره ۱: مدل تجربی پژوهش

علیرغم استدلال‌های متعدد مبنی بر ضرورت و اهمیت ورزش در زندگی و به ویژه زندگی جوانان و اینکه در بسیاری از کشورها و از جمله ایران توجه به ورزش و اولویت دادن به آن به صورت قانون و مصوبه درآمده است، اما هنوز چرا بخش مهمی از مردم در فعالیت‌های ورزشی شرکت نمی‌کنند؛ مشخص نیست و تاکنون هم وضعیت سنجی دقیقی از شرکت جوانان در فعالیت‌های ورزشی انجام نشده است. بر این مبنا در این پژوهش با تأکید بر جوانان دانشجویان به بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های ورزشی با تأکید بر سرمایه‌های اجتماعی و فرهنگی ورزش محور پرداخته می‌شود. با توجه به این مهم، هدف اساسی این مقاله بررسی عوامل مؤثر بر مشارکت جوانان به فعالیت‌های ورزشی با تأکید بر سرمایه اجتماعی و فرهنگی ورزش محور می‌باشد.

پیشینه پژوهش

در این بخش، برخی از مهم‌ترین مطالعات موجود در زمینه نقش عوامل اجتماعی و فرهنگی در مشارکت و یا عدم مشارکت افراد در فعالیت‌های ورزشی ارائه شده است.

یافته‌های طرح پژوهشی رفتارهای فرهنگی ایرانیان در سال ۱۳۸۱ فرضیه تأثیرپذیری توزیع کنش‌های ورزشی از سرمایه اقتصادی و سرمایه فرهنگی را تأیید می‌کند. آمارها نشان می‌دهند نسبت اجرای ورزش در مناطق بالای شهر و گروه اقتصادی بالا و متوسط بیش از سایر مناطق و گروه‌ها می‌باشد. نتایج تحقیق صدیق سروستانی (۱۳۸۳) بیانگر این است که تفاوت زیادی میان اقشار گوناگون جامعه از نظر سهم ایشان در ورزش وجود دارد، به‌طوری که زن یا مرد بودن، جوان یا غیر جوان بودن، پولدار یا فقیر بودن، دارای سرمایه فرهنگی بالا یا بر عکس دارای سرمایه فرهنگی پایین بودن، اهل کلان‌شهر یا اهل روستا بودن، شمال شهری یا جنوب شهری بودن و... میزان، نوع و اخلاق ورزشی در ایران را مستقیم یا غیرمستقیم متأثر می‌سازد. [17]

نتایج پژوهش لهسایی زاده و همکاران (۱۳۸۵) تحت عنوان "عوامل مؤثر بر علاقه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز به ورزش" نشان می‌دهد متغیرهای آگاهی از تأثیر روانی ورزش، آگاهی از تأثیر جسمی ورزش، دسترسی به امکانات ورزشی خارج از دانشگاه، جنس پاسخگو و کفایت یا عدم کفایت امکانات ورزشی بیشترین تأثیر را بر علاقمندی دانشجویان به ورزش دارد. [18] در این راستا، نتایج مطالعه شارع‌پور و حسینی‌راد (۱۳۸۷) نیز مؤید رابطه معنادار مؤلفه‌های ارتباطات دوستانه، اعتماد به دوستان، اعتماد به همسایگان، روابط همسایگی و انجام دادن فعالیت‌های داوطلبانه با مشارکت ورزشی می‌باشد. [1] همچنین، معین‌الدینی و صنعت‌خواه (۱۳۹۱) در پژوهشی

با هدف بررسی عوامل اجتماعی- فرهنگی مؤثر بر گرایش شهروندان به ورزش همگانی و با استفاده از چارچوب نظری بر اساس تلفیق نظریات گافمن، گیدنز، بوردیو و بلوخ، به بررسی ۴۰۰ نفر از شهروندان شهر کرمان پرداخته‌اند. نتایج تحلیل مسیر پژوهش نشان می‌دهد متغیرهای تصور شخص از بدن، مصرف رسانه‌ای و سرمایه فرهنگی ورزش محور تأثیر مستقیم بر گرایش شهروندان به ورزش داشته‌اند و متغیرهای سرمایه اقتصادی ورزش محور و سرمایه اجتماعی ورزش محور، تنها و از راه سرمایه فرهنگی ورزش محور، تأثیر غیرمستقیم بر گرایش شهروندان به ورزش داشته‌اند. [۱۵] نتایج مطالعه پارسامهر و ترکان (۱۳۹۱) نیز بیانگر رابطه معناداری ($p=0/041$) بین سرمایه اجتماعی با میزان مشارکت پرستاران در فعالیتهای ورزشی می‌باشد. نتایج تحلیل رگرسیون سلسله مراتبی چندگانه در این پژوهش نیز نشان می‌دهد متغیرهای لذت بردن از ورزش، کاهش وزن و مهارت در انجام حرکات ورزشی در مرحله اول و سرمایه اجتماعی در مرحله دوم توانسته‌اند به ترتیب ۱۴/۴ و ۴/۹ درصد از واریانس متغیر مشارکت پرستاران در فعالیتهای ورزشی را تبیین کنند. [5]

یافته‌های پژوهش اسلامی مرزنگلاته و همکاران (۱۳۹۳) که با هدف بررسی رابطه سرمایه اجتماعی و مشارکت زنان در فعالیتهای ورزشی صورت گرفته است نشان می‌دهد کلیه ابعاد سرمایه اجتماعی به جز بعد اعتماد بین‌شخصی با مشارکت ورزشی زنان رابطه معنی‌دار دارند، به گونه‌ای که با افزایش سرمایه اجتماعی زنان مشارکت آنان نیز در فعالیتهای ورزشی افزایش می‌یابد. [3]

در مجموع، بررسی نتایج تحقیقات صورت گرفته در ارتباط با موضوع پژوهش نشان می‌دهد که تبیین جامعی درباره زمینه‌های اجتماعی که می‌توانند گرایش و مشارکت به ورزش را در افراد جامعه تقویت کنند، صورت نگرفته است و لازم است پراکندگی عوامل کشف شده در چارچوب منسجم ارائه گردد.

روش تحقیق

این مطالعه از نوع مطالعه پیمایشی^۱ بوده و برای جمع‌آوری داده‌های تحقیق از تکنیک پرسشنامه استفاده شده است. در این تحقیق کلیه دانشجویان دانشگاه کاشان در سال ۱۳۹۴ جامعه آماری تحقیق را تشکیل می‌دهند. میزان حجم نمونه پژوهش حاضر بر اساس فرمول کوکران محاسبه شده است. لازم به توضیح است این میزان حجم نمونه بر اساس فرمول و در شرایط بیشترین حد آن اعمال شده است. آمار دقیق حجم نمونه پس از توزیع پرسشنامه مقدماتی و برآورد واریانس دقیق متغیرها در بین دانشجویان تعداد ۳۸۵ نفر تعیین شده است.

نحوه سنجش متغیرهای مستقل

در این پژوهش با الهام از تحقیق سعیدی (۱۳۸۹)، گرایش دانشجویان به ورزش با استفاده از ۸ گویه و نگرش دانشجویان نسبت به فایده-مندی ورزش با ۱۲ مؤلفه مورد سنجش قرار گرفته است. جهت بررسی میزان بهره‌مندی دانشجویان از سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی ورزش محور نیز بر مبنای پژوهش معین‌الدینی و صنعت‌خواه از ۸ مؤلفه در قالب طیف لیکرت استفاده شده است. [۱۵] علاوه بر این، میزان اطلاع و آگاهی دانشجویان از فعالیتهای ورزشی دانشگاه در قالب ۶ نوع فعالیت عمده مجموعه تربیت‌بدنی و نیز وضعیت و دسترسی به امکانات ورزشی با استفاده از ۸ مؤلفه اساسی مورد بررسی قرار گرفته است. روایی و اعتبار هر یک از مقیاس‌های فوق بر اساس ضریب آلفای کرونباخ به شرح ذیل مورد تأیید قرار گرفته است.

جدول شماره ۱: نتایج ضریب آلفای کرونباخ

متغیر	آلفای کرونباخ	متغیر	آلفای کرونباخ
گرایش به ورزش	۰/۷۲۸	سرمایه فرهنگی ورزش محور	۰/۷۱۷
نگرش به فایده‌مندی ورزش	۰/۷۸۵	آگاهی از فعالیتهای ورزشی دانشگاه	۰/۷۸۹
سرمایه اجتماعی ورزش محور	۰/۷۱۵	دسترسى به امکانات ورزشی دانشگاه	۰/۹۰۸

¹. Survey study

یافته‌های پژوهش

در این بخش به توصیف و تبیین داده‌های جمع‌آوری شده از حوزه تحقیق و آزمون فرضیه‌های تحقیق پرداخته شده است. بر اساس یافته‌های پژوهش، ۲۹.۹ درصد از پاسخگویان پسر و ۶۶.۵ درصد از آنان دختر می‌باشند. حداقل سن دانشجویان مورد بررسی ۱۸ و حداکثر سن آنان ۳۵ سال می‌باشد. در مجموع، میانگین سنی پاسخگویان ۲۱.۶۴ با انحراف معیار ۲.۷۳ بوده است. اکثریت پاسخگویان مجرد (۸۴.۹ درصد) و ۱۰.۹ درصد از آنان متأهل می‌باشند. ۸۶.۴ درصد از دانشجویان مورد بررسی در مقطع کارشناسی و ۱۳.۶ درصد در مقطع کارشناسی ارشد و دکتری تحصیل می‌نمایند.

در این پژوهش متغیرهای سرمایه اجتماعی ورزش محور، سرمایه فرهنگی ورزش محور، نگرش به فایده‌مندی ورزش، آگاهی از فعالیت‌های ورزشی دانشگاه، دسترسی به امکانات ورزشی و گرایش به ورزش به عنوان متغیرهای مستقل تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است. در جدول زیر توزیع پراکندگی پاسخگویان در ارتباط با هر یک از متغیرها ارائه شده است.

جدول شماره ۱: توزیع پراکندگی متغیرهای مستقل تحقیق

مفهوم	شاخص	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	چولگی
گرایش به ورزش	۱۱/۰۰	۲۴/۰۰	۱۸/۷۶	۲/۷۳	-۰/۲۴۶	
نگرش به فایده‌مندی ورزش	۱۶/۰۰	۳۶/۰۰	۳۰/۹۶	۳/۹۳۵	-۱/۰۶۸	
سرمایه اجتماعی ورزش محور	۱۰/۰۰	۲۴/۰۰	۱۸/۰۴	۳/۱۵۷	-۰/۱۶۱	
سرمایه فرهنگی ورزش محور	۸/۰۰	۲۲/۰۰	۱۵/۳۷	۲/۸۸۴	۰/۰۹۳	
آگاهی از فعالیت‌های ورزشی دانشگاه	۶/۰۰	۲۴/۰۰	۱۳/۳۵	۳/۹۰	۰/۲۲۲	
دسترسی به امکانات ورزشی دانشگاه	۸/۰۰	۴۰/۰۰	۲۴/۷۶	۶/۳۷	-۰/۰۴۷	

با تقسیم جامعه آماری به عدد سه با فواصل برابر، توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر اساس هر یک از متغیرهای فوق به دست آمده است.

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی و درصدی پاسخگویان بر مبنای متغیرهای مستقل پژوهش

متغیرها	میزان	فراوانی	درصد	متغیرها	میزان	فراوانی	درصد
گرایش به ورزش	کم	۸۳	۲۱/۶	سرمایه اجتماعی ورزش محور	کم	۵۳	۱۳/۸
	متوسط	۹۵	۵۰/۶		متوسط	۲۱۳	۵۵/۶
	زیاد	۱۰۷	۲۷/۸		زیاد	۱۱۷	۳۰/۵
نگرش به فایده-مندی ورزش	کم	۶۳	۱۶/۴	سرمایه فرهنگی ورزش محور	کم	۶۱	۱۶/۰
	متوسط	۱۰۲	۲۶/۵		متوسط	۲۲۳	۵۸/۵
	زیاد	۲۲	۵۷/۱		زیاد	۹۷	۲۵/۵
آگاهی از فعالیت‌های ورزشی دانشگاه	کم	۱۲۱	۳۱/۶	دسترسی به امکانات ورزشی دانشگاه	کم	۶۳	۱۶/۴
	متوسط	۲۰۲	۵۲/۷		متوسط	۲۳۵	۶۱/۰
	زیاد	۶۰	۱۵/۷		زیاد	۸۷	۲۲/۶

در این پژوهش، میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های ورزشی در قالب سال‌های فعالیت ورزشی و میانگین ساعات ورزش در طول هفته مورد بررسی قرار گرفته است. در جدول زیر توزیع پراکندگی دانشجویان در این ارتباط ارائه گردیده است.

جدول شماره ۳: توزیع پراکندگی مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های ورزشی

مفهوم	شاخص	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف معیار	چولگی
مشارکت در فعالیت‌های ورزشی		۱/۰۰	۸/۰۰	۴/۷۵	۱/۷۶	-۰/۱۸۵

جدول فوق بیانگر این امر است که میانگین نمرات مشارکت ورزشی پاسخگویان ۴/۷۵ با انحراف معیار ۱/۷ می‌باشد. منفی و کوچک بودن مقدار چولگی بیانگر این است که اکثریت پاسخگویان در سمت راست توزیع نمرات (مشارکت ورزشی در حد متوسط به بالا) قرار دارند. با تقسیم جامعه آماری به عدد سه با فواصل برابر، توزیع فراوانی و درصدی دانشجویان بر اساس میزان مشارکت در فعالیت‌های ورزشی به دست آمده است.

جدول شماره ۴: توزیع فراوانی و درصدی میزان مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های ورزشی

موارد	فراوانی	درصد	درصد خالص	درصد تجمعی
عدم مشارکت	۶۱	۱۵/۸	۱۶/۱	۱۶/۱
کم	۱۰۹	۲۸/۳	۲۸/۸	۴۴/۹
متوسط	۱۴۵	۳۷/۷	۳۸/۳	۸۳/۱
زیاد	۶۴	۱۶/۶	۱۶/۹	۱۰۰/۰
بی‌پاسخ	۶	۱/۶		
جمع	۳۸۵	۱۰۰/۰		

بر اساس یافته‌های پژوهش، میزان مشارکت ورزشی ۲۸/۸ درصد از دانشجویان در حد کم، ۳۸/۳ درصد در حد متوسط و ۱۶/۹ درصد در حد زیاد می‌باشد. همچنین، ۱۶/۱ نیز در فعالیت ورزشی خاصی مشارکت نداشته‌اند.

یافته‌های تحلیلی

در این بخش به بررسی رابطه بین متغیرهای تحقیق و آزمون فرضیه‌های پژوهش پرداخته شده است.

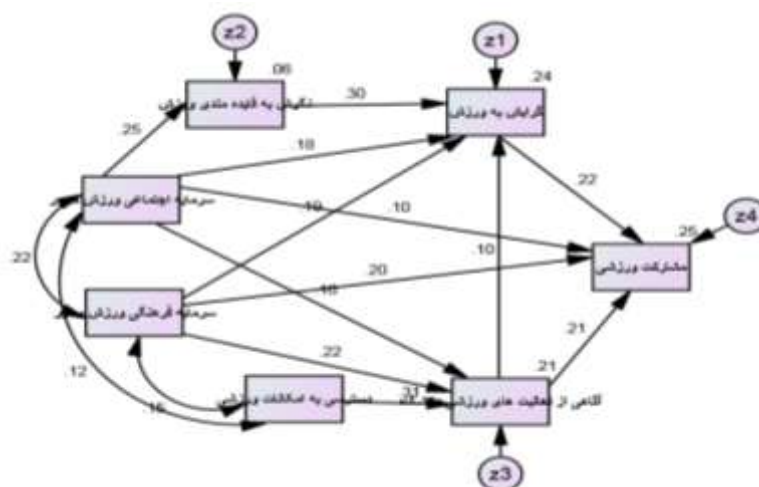
جدول شماره ۵: نتایج ضریب همبستگی پیرسون رابطه بین متغیرهای و آزمون فرضیه‌های پژوهش

متغیر وابسته	مشارکت ورزشی	
	Sig	Pearson Correlation
گرایش به ورزش	۰/۰۰۰	۰/۳۵۹
نگرش به فایده‌مندی ورزش	۰/۰۰۳	۰/۱۵۴
سرمایه اجتماعی ورزش محور	۰/۰۰۰	۰/۲۷۳
سرمایه فرهنگی ورزش محور	۰/۰۰۰	۰/۳۵۴
آگاهی از فعالیت‌های ورزشی دانشگاه	۰/۰۰۰	۰/۳۵۳
دسترسی به امکانات ورزشی دانشگاه	۰/۰۴۷	۰/۱۰۲

تحلیل مسیر (path analysis):

تحلیل مسیر یا روش آماری کاربرد ضرایب بتای استاندارد رگرسیون چند متغیری در مدل‌های ساختاری است. هدف تحلیل مسیر به دست آوردن برآوردهای کمی روابط علی (همکنشی یک‌جانبه یا کواریته) بین مجموعه‌ای از متغیرهاست. ساختن یک مدل علی لزوماً به معنای وجود روابط علی در بین متغیرهای مدل نیست، بلکه این علیت بر اساس مفروضات همبستگی و نظر و پیشینه تحقیق استوار است. تحلیل مسیر بیان می‌کند که کدام مسیر مهم‌تر و یا معنادارتر است. ضرایب مسیر بر اساس ضریب استاندارد شده رگرسیون محاسبه می‌شود. یک متغیر به صورت تابعی از دیگر متغیرها فرض می‌شود و مدل رگرسیونی آن ترسیم می‌شود. برای بدست آوردن برآوردهای

ضرایب اصلی مسیر کافی است هر متغیر وابسته (درونزا) به متغیرهایی که مستقیماً تحت تأثیر آن است بازگشت داده شود. به بیان دیگر، برای برآوردهای هر یک از مسیرهای مشخص شده، ضرایب استاندارد شده رگرسیون (یا ضرایب مسیر) محاسبه می‌شود. این ضرایب از طریق برقراری معادله‌های ساختاری، یعنی معادله‌هایی که ساختار روابط مفروض در یک مدل را مشخص می‌سازد به دست می‌آیند، در این پژوهش تحلیل مسیر با استفاده از نرم‌افزار Amos22 صورت گرفته است. نتایج آزمون مدل در ذیل ارائه گردیده است.

نمودار شماره ۱: مدل تحلیل مسیر تحقیق

جدول شماره ۶: مقادیر شاخص‌های برازش مدل تحلیل مسیر تحقیق

شاخص برازش	TLI	CFI	NFI	RFI	IFI	(CMIN/DF)	PCFI	PNFI	RMSEA	PCLOSE
مقدار	۰.۹۷۳	۰.۹۹۲	۰.۹۰	۰.۹۱۹	۰.۹۹۳	۱.۴۵۵	۰.۲۸۴	۰.۲۷۹	۰.۰۳۴	۰.۶۵۴

با توجه به مدل و جدول فوق، شاخص مربع کای نسبی (CMIN/DF) به عنوان یکی از شاخص‌ها برای تعیین برازش مدل بیانگر قابل قبول بودن مدل است. در این ارتباط، شوماخر و لومکس (۱۳۸۸ ص ۸۵) مقادیر بین ۱ تا ۵ را و حتی گاهی منابع مقادیر بین ۱ تا ۳ را نیز قابل قبول دانسته‌اند. در این مدل با تقسیم مربع کای بر درجه آزادی عدد ۱.۴۵۵ به دست آمده است. شاخص دیگری که استفاده شده است، شاخص برازش هنجار شده مقتصد است. اغلب مقادیر بالاتر از ۰.۵۰ یا ۰.۶۰ را برای این شاخص مناسب تلقی کرده‌اند [19]. در این مدل PCFI و PNFI دارای مقادیر کمتر از ۰.۵ می‌باشند که مدل به لحاظ این شاخص نیاز به اصلاح دارد. شاخص بعدی، شاخص تطبیقی است که هر چه عدد آن به ۱ نزدیک باشد، شاخص مورد قبول است و مدل تأیید می‌شود. بر اساس نتایج به دست آمده CFI برابر ۰.۹۹۲ است. مقدار RMSEA به دست آمده نیز برابر با ۰.۰۳۴ می‌باشد که بیانگر قابل قبول بودن مدل می‌باشد. در نهایت می‌توان انتظار داشت که ۲۵ درصد از واریانس مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های ورزشی با استفاده از واریانس‌های ترکیب خطی متغیرهای مستقل مورد بررسی قابل تبیین باشد.

جدول شماره ۷: مقادیر برآورد استاندارد بین متغیرها

متغیر درونزا		متغیر برونزا	Estimate	S.E.	C.R.	P
آگاهی از فعالیتهای ورزشی دانشگاه	<---	سرمایه اجتماعی ورزش محور	۰/۱۹۳	۰/۰۵۸	۳/۳۵۵	***
آگاهی از فعالیتهای ورزشی دانشگاه	<---	دسترسی به امکانات ورزشی	۰/۱۹۰	۰/۰۲۸	۷/۷۵۶	***
نگرش به فایده‌مندی ورزش	<---	سرمایه اجتماعی ورزش محور	۰/۳۱۱	۰/۰۶۲	۵/۰۲۸	***
آگاهی از فعالیتهای ورزشی دانشگاه	<---	سرمایه فرهنگی ورزش محور	۰/۲۹۴	۰/۰۶۳	۴/۶۲۳	***
گرایش به ورزش	<---	نگرش به فایده‌مندی ورزش	۰/۲۰۶	۰/۰۳۲	۶/۴۷۱	***
گرایش به ورزش	<---	سرمایه اجتماعی ورزش محور	۰/۱۶۱	۰/۰۴۲	۳/۸۶۸	***
گرایش به ورزش	<---	سرمایه فرهنگی ورزش محور	۰/۱۷۹	۰/۰۴۵	۳/۹۷۱	***
گرایش به ورزش	<---	آگاهی از فعالیتهای ورزشی دانشگاه	۰/۰۷۲	۰/۰۳۳	۲/۱۷۶	۰/۰۳۰
مشارکت ورزشی	<---	گرایش به ورزش	۰/۱۳۸	۰/۰۳۱	۴/۴۶۶	***
مشارکت ورزشی	<---	سرمایه اجتماعی ورزش محور	۰/۰۵۷	۰/۰۲۷	۲/۱۶۱	۰/۰۳۱
مشارکت ورزشی	<---	آگاهی از فعالیتهای ورزشی دانشگاه	۰/۰۹۵	۰/۰۲۱	۴/۴۸۲	***
مشارکت ورزشی	<---	سرمایه فرهنگی ورزش محور	۰/۱۲۴	۰/۰۲۹	۴/۲۶۲	***

همان‌طور که جدول فوق نشان می‌دهد ضریب همبستگی به دست آمده بین کلیه متغیرهای پژوهش معنادار می‌باشد. به گونه‌ای که از چهار متغیری که به طور مستقیم بر مشارکت ورزشی دانشجویان تأثیرگذار می‌باشند همبستگی گرایش به ورزش با مشارکت ورزشی ۰/۱۳۸، سرمایه اجتماعی ورزش محور ۰/۰۵۷، سرمایه فرهنگی ورزش محور ۰/۱۲۴ و آگاهی از فعالیتهای ورزشی دانشگاه ۰/۰۹۵ می‌باشد.

نتیجه‌گیری

بر اساس نتایج تحقیق، همبستگی مثبت و معنی‌دار بین هر یک از متغیرهای مستقل گرایش به ورزش، نگرش به فایده‌مندی ورزش، سرمایه اجتماعی ورزش محور، سرمایه فرهنگی ورزش محور، میزان آگاهی از فعالیت‌های ورزشی دانشگاه و میزان دسترسی به امکانات ورزشی دانشگاه با میزان مشارکت ورزشی دانشجویان به دست آمده است. ضریب همبستگی رابطه بین هر یک از متغیرهای مستقل فوق با میزان مشارکت ورزشی دانشجویان به ترتیب برابر با $(r=0.373, 0.354, 0.359, 0.154, 0.353, 0.102)$ در سطح اطمینان ۹۵ و ۹۹ درصد مؤید قابل قبول بودن رابطه از نظر آماری می‌باشد. همچنین، مقادیر شاخص‌های برازش تحلیل مسیر تحقیق، بر اساس نتایج CFI برابر ۰.۹۹۲ و مقدار RMSEA برابر با ۰.۰۳۴ قابل قبول بودن مدل را مورد تأیید قرار داده است. بر این اساس، ۲۵ درصد از واریانس متغیر مشارکت ورزشی دانشجویان با استفاده از واریانس ترکیب خطی متغیرهای مستقل قابل تبیین می‌باشد.

در مجموع، نتایج تحقیق با مباحث نظری صاحب‌نظران و یافته‌های پژوهشی محققین قرابت و همخوانی دارد. در این ارتباط، انورالخولی (۱۳۸۱) به رابطه متقابل بین ورزش و نیروهای گوناگون اجتماعی تأکید نموده است. در رویکرد فیش‌باین-آیزن به نقش گرایش و ارزیابی افراد از رفتار خود بر بروز رفتار و نیز ارزیابی فایده و سود و زیان مشارکت فرد تأکید گردیده است. [۱۸] علاوه بر آن، گائوتری (۱۹۸۶) به نقش سطح آگاهی و اطلاعات، بدبینی فرد در خصوص کارایی مشارکت و کمبود وقت در ارتباط با مشارکت (مشارکت ورزشی) اشاره نموده است [6]. همچنین، از نظر بورديو (۱۹۸۶)، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی موجب کسب جایگاهی در روابط اجتماعی می‌شود که نوع خاصی از عادت واره را در فرد شکل می‌دهد. [12] همچنین، بورديو (۱۹۹۸) به اثرات سرمایه اجتماعی و فرهنگی در انتخاب سبک زندگی (ورزش به عنوان مؤلفه مهم حفظ سلامت و تناسب اندام) تأکید نموده است. [14] پژوهش لهرسای‌زاده و همکاران (۱۳۸۵) نیز حاکی از نقش آگاهی از اثرات روانی و جسمی ورزش و همچنین، دسترسی به امکانات ورزشی بر گرایش به ورزش می‌باشد. [18]

علاوه بر آن، نتایج پژوهش رفتارهای فرهنگی ایرانیان (۱۳۸۱) و پژوهش صدیق سروسستانی (۱۳۸۳) مؤید رابطه بین سرمایه فرهنگی بر کنش‌های ورزشی افراد می‌باشد. در پژوهش معین‌الدینی و صنعت‌خواه (۱۳۹۱) بر تأثیر مستقیم سرمایه فرهنگی ورزش محور بر گرایش شهروندان به ورزش تأکید نموده و مؤید نقش غیرمستقیم سرمایه اجتماعی ورزش محور بر گرایش شهروندان به ورزش می‌باشد. [۱۵] نقش سرمایه اجتماعی ورزش محور در گرایش به ورزش و مشارکت ورزشی در پژوهش‌های متعدد دیگری مانند مطالعه شارع‌پور و حسینی (۱۳۸۷)، پارسامهر و ترکان (۱۳۹۱)، مرزنکلاته و همکاران (۱۳۹۳) مورد تأیید قرار گرفته است. [۱۱، ۳، 1]

در مجموع، نتایج پژوهش حاضر و مباحث نظری و یافته‌های پژوهشی محققین در مطالعه ورزش، مشارکت ورزشی را به عنوان پدیده‌ی مهم اجتماعی و فرهنگی نگرسته و بر نقش عواملی چون سرمایه اجتماعی و فرهنگی ورزش محور، آگاهی از فعالیت‌های ورزشی و نگرش به فایده‌مندی آن و دسترسی به امکانات ورزشی در مشارکت ورزشی شهروندان تأکید نموده‌اند. در این ارتباط، لازم است برنامه ریزان امر ورزش و تربیت بدنی با تحلیل مسائل ورزشی چون مشارکت‌های ورزشی در تار و پود روابط و عوامل اجتماعی و فرهنگی متعدد، در صدد ارتقاء مشارکت ورزشی برآیند.

منابع و مآخذ

۱. شارع‌پور، م، حسینی‌راد، ع، (۱۳۸۷)، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و مشارکت ورزشی (مطالعه موردی: شهروندان ۲۹-۱۵ ساله بابل)، فصل‌نامه حرکت، شماره ۳۷، صفحات ۱۵۳-۱۳۱.
۲. ولی زاده، ا، ولی زاده، ع، (۱۳۹۳)، بررسی رابطه مشارکت اجتماعی با انتخاب نوع ورزش، کنفرانس بین المللی علوم رفتاری و مطالعات اجتماعی.
۳. اسلامی مرزنگلاته، م، موسوی، ج، خوش‌فر، غ (۱۳۹۳)، رابطه سرمایه اجتماعی و مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی (مورد مطالعه: زنان شهر گرگان)، مدیریت سرمایه اجتماعی، دوره اول، شماره ۲، صفحات ۱۵۹-۱۳۹.
۴. نقدی، ا، (۱۳۹۰)، موانع فرهنگی - اجتماعی مشارکت زنان در فعالیت‌های ورزشی، نشریه زن در توسعه و سیاست، دوره ۹، شماره ۱.
۵. پارسامهر، م؛ ترکان، ر (۱۳۹۱)، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های ورزشی (مطالعه موردی: پرستاران بیمارستان‌های دولتی شهر یزد)، پژوهش پرستاری ایران، جلد ۷، شماره ۲۶، صفحات ۷۹-۶۹.
۶. Gaotri, H (1986), Popular Participation in development, In Participation in development. Paris: Unesc.
7. Tamers, S.L, Beresford, S.A.A, Cheadle, A.D, Zheng, Y, Bishop, S.K, Thompson, B., (2001). The association between worksite social support, diet, physical activity and body mass index. Preventive Medicine. 53:53-56
8. He, L, Ishii, K, Shibata, A, Adachi, M, Nonoue, M, Oka, K., (2013). Direct and indirect effects of multilevel factors on school-based physical activity among Japanese adolescent boys, Health, 5 (2): 245-252.
۹. محمدی، ج، (۱۳۹۳)، تبیین جامعه شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و سبک زندگی سلامت محور ورزشکاران، پژوهشنامه توسعه فرهنگی اجتماعی، سال اول، شماره دوم.
۱۰. عزیزی، ن، (۱۳۸۷)، نقش علوم انسانی در توسعه سرمایه اجتماعی، نشریه فرآیند مدیریت و توسعه، شماره ۶۸.
۱۱. پارسامهر، م، بلگوریان، م، سعیدی مدنی، م، (۱۳۹۲)، بررسی رابطه بین مولفه های سرمایه اجتماعی و مشارکت ورزشی در میان نوجوانان، مدیریت ورزشی، شماره ۱۷ ص ۱۲۷-۱۰۹.
12. Bourdieu, P. (1986). "The forms of capital". In John G. Richardson. ed. Handbook of theory and research for the sociology of Education. New York: Greenwood Press.
۱۳. صبور، م، عمانی، ا، نصرتی، ا، ثمری، د، (۱۳۸۷)، تحلیل همبستگی و رگرسیونی ابعاد گرایش دانشجویان رشته کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرمسار به کار در مناطق روستایی، پژوهش‌نامه علوم اجتماعی، سال دوم، شماره چهارم، صفحات ۱۵۵-۱۴۱.
۱۴. بوردیو، پ (۱۳۸۱)، کنش‌های ورزشی و کنش‌های اجتماعی، ترجمه محمدرضا فرازنده، ارغنون، شماره ۲۰.
۱۵. معین‌الدینی، ج، صنعت‌خواه، ع، (۱۳۹۱)، عوامل اجتماعی - فرهنگی مؤثر بر گرایش شهروندان به ورزش همگانی (مطالعه موردی: شهر کرمان)، مطالعات شهری، سال دوم، شماره سوم، صفحات ۱۷۸-۱۴۹.
۱۶. نورعلی‌وند، ع، (۱۳۹۵)، بررسی نقش سرمایه اجتماعی در تبیین مشارکت ورزشی، فصلنامه مطالعات توسعه‌ی اجتماعی فرهنگی، دوره پنجم، شماره ۳، زمستان ۹۵، صفحات ۱۴۹-۱۲۷.
۱۷. صدیق سروسستانی، ر، (۱۳۸۳)، فرهنگ و نابرابری رفتارهای ورزشی، فصلنامه المپیک، شماره ۱.

۱۸. لہسای زاده، ع، جهانگیری، ج، تابعیان، ح، (۱۳۸۵)، بررسی عوامل مؤثر بر علاقه دانشجویان به ورزش: مطالعه موردی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی شیراز، نشریه دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شماره ۲۴.
۱۹. قاسمی، و، (۱۳۸۸)، مدل سازی معادله ساختاری در پژوهش های اجتماعی با کاربرد Amos Graphics، تهران: انتشارات جامعه شناسان.
۲۰. انورالخولی، ا، (۱۳۸۱)، ورزش و جامعه، ترجمه حمیدرضا شیخی، تهران، انتشارات سمت.
21. Bourdieu, p. (1998). Acts of Resistance. New York: New press.
۲۲. نادریان جهرمی، م، (۱۳۸۹)، مبانی جامعه شناسی ورزش، تهران، بامداد کتاب.
23. Borgatta, E. Borgatta, M (1991), Encyclopedia of Sociology. Vol 1. United States of American.
24. o.